

De voortreffelijkheid van het Hollandsch spraakvermogen : toneelmatige voordragt

<https://hdl.handle.net/1874/369207>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

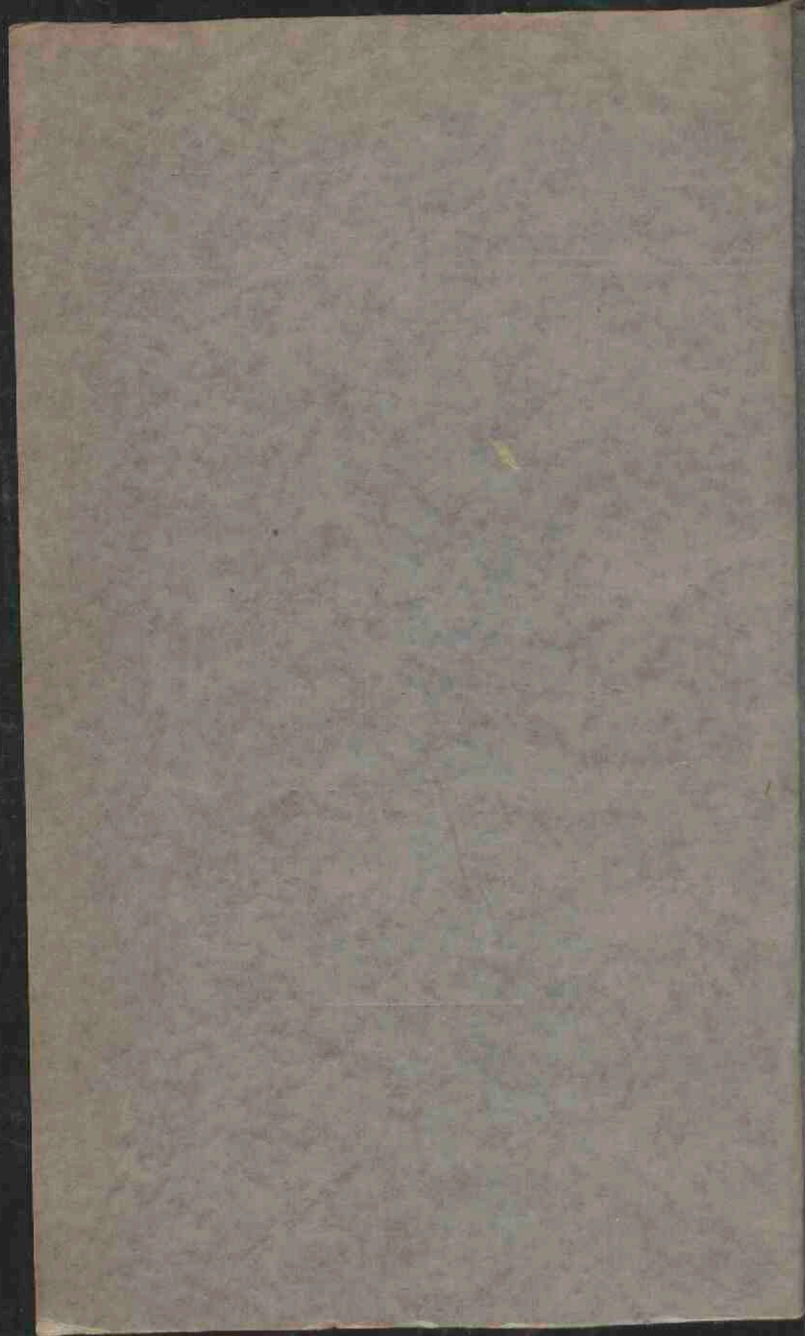
1929

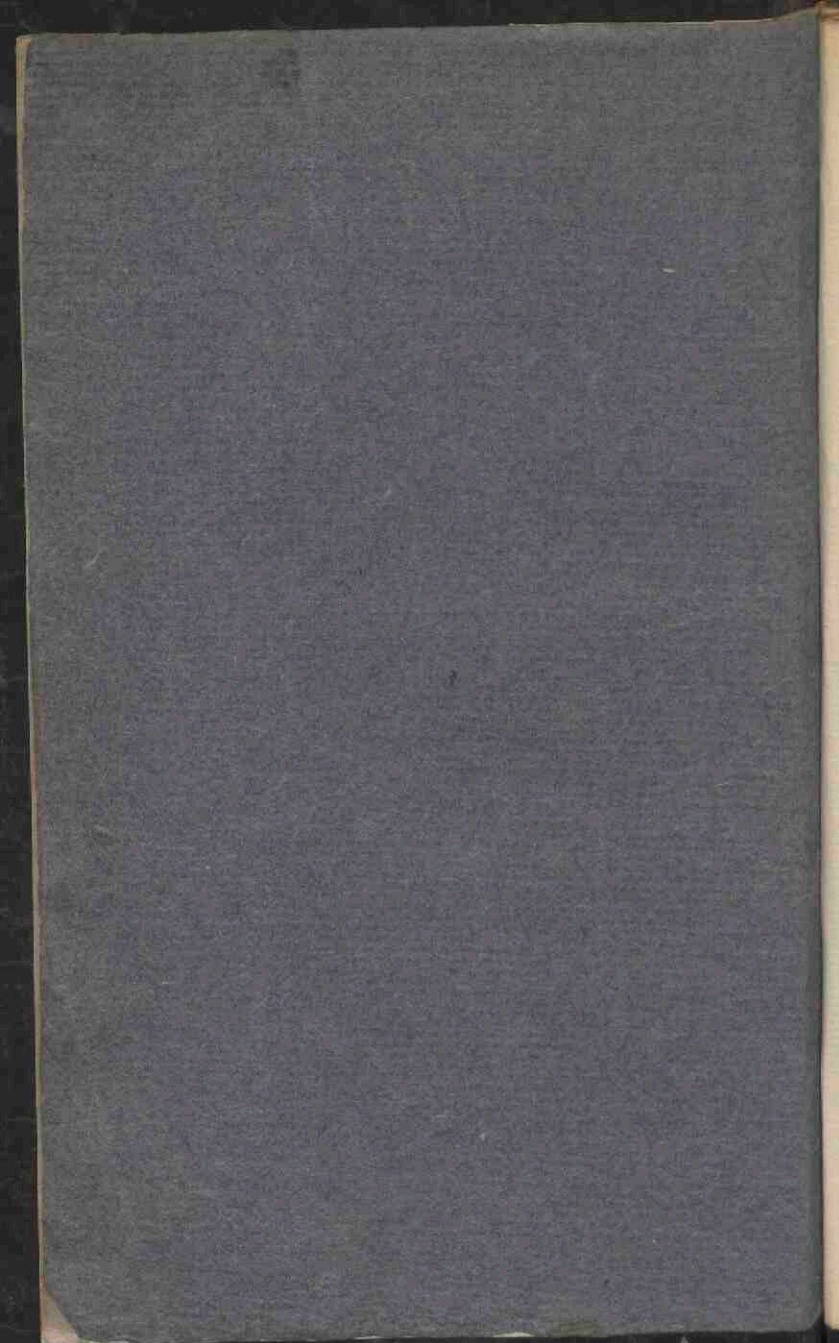

Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 518

Dr. J. de Michel
nr. 962.

J. W. Winter

DE
VOORTREFFELIJKHEID
VAN HET
HOLLANDSCH SPRAAKVERMOGEN.

III

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

JOHN H. HARRIS, M.D.

DE

VOORTREFFELIJKHEID

VAN HET

HOLLANDSCH SPRAAKVERMOGEN.

TOONEELMATIGE VOORDRACHT

DOOR

C. V.

UTRECHT,

N. VAN DER MONDE.

1859.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RECEIVED
MAY 10 1950
PHYSICS DEPARTMENT
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

UNIVERSITY OF CHICAGO

1950

PHYSICS DEPARTMENT
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

VOORBERIGT.

---

*Dat de Hollander door zijnen tongval al-
leén zich onderscheidt van alle andere Natiën,
om derzelver uitspraak te kunnen beoefenen, en
zich eigen te maken, zal niemand mij betwisten.
Onderscheidene malen dat ik mij, in open-
bare bijeenkomsten, in vreemde talen heb laten
hooren, vleide men mij, dat ik daarin gansch
niet ongelukkig was, ja (mag ik het van mij
zelven zeggen) toegejuichd werd, omtrent het
dialect in de Fransche, maar vooral in de
Hoogduitsche spraak. Ik mag daarbij de En-
gelsche niet noemen, nadien ik mij deze,
slechts sedert zeer korten tijd heb getracht
eigen te maken. Men gelieve hierbij op het
oogte houden, dat ik nimmer de grenzen van
mijn land heb overschreden, en dat ik, zoo ik
al eenige verdiensten in het beoefenen daarvan
verworven heb, dit alleen aan den omgang
met lieden van die Natiën te danken heb.*

Mij nu verder tot het doel van dit mijn ge-

schrijf bepalende, zal ik mijne grondstelling, in den hoofde dezes aangehaald, trachten te bevestigen, en welligt eens, openbaar in voordragt, bewijzen. — Dat ik overigens besloot, dit Tooneelstukje ter drukperse te geven, heeft meer dan eene strekking. De eerste natuurlijk, om door het debiet van hetzelfde eenig voordeel te verwerven; ten anderen, om het dienstbaar te maken voor mijne voormalige kunstgenooten, die mij hierin zouden kunnen en willen navolgen, of, ten derden, (en waarom niet?) om ten rigtsnoer te doen strekken voor Wetenschappelijke Instituten, of, bij het houden van Examen in de lagere scholen, ook om in gezelschappen de gelegenheid te vinden, wanneer dit kunstvermogen niet bij eenen en denzelfden persoon mogt aangetroffen worden, alsdan de aangeduide rollen door twee of drie personen te laten vervullen, en dezelve alzoo in staat te stellen, eenige Dichtstukken in verschillende talen voor te dragen.

Nu omtrent den inhoud en het onderwerp zelve iets naders. Dat ik de rol van den Engelschman minder heb uitgebreid dan dien der overigen, rust op de veronderstelling van de

mindere algemeenheid dier taal bij mijne landgenooten, en, zoo als ik reeds betuigd heb, op mijne eigene mindere ervaring in dezelve. Ik heb de Clause van Hamlet: To be- or not to be, enz. wel geheel geplaatst, doch er behoeft slechts een klein gedeelte van worden voorgedragen, nadien de Klerk het reciteren van het geheel kan afbreken door voor te geven, dat hij van de verhevene taal van dit recit, hoe fraai ook, toch niets verstaat. Den Duitscher heb ik meerder, en den Franschman ongelijk veel meerder laten werken. — Het fraaije gevoelvolle Dichtstuk: Le Petit Savoyard heb ik ook hoofdzakelijk voor de lezing geheel geplaatst. — In het stukje zelve zal men opmerken, zoo het op een openbaar Tooneel gegeven wordt, dat ik het dan aan het Publiek overlaat of het verkiezen zal de geheele voordragt van dit Dichtstuk te willen hooren of niet. — Het heeft mij intusschen geene moeite gekost, hetzelve geheel in mijn geheugen te prenten, en bij het reciteren daarvan heb ik dikwerf, bij het schoon gesticht, een' traan in het oog zien blinken.

PERSONEN.

EEN ENGELSCHMAN.	} <i>Door eenen en denzelfden Acteur voor te stellen ; de drie eerstgenoemden in verschillende kleding.</i>
EEN DUITSCHER.	
EEN FRANSCHMAN.	
EEN HOLLANDER.	

EEN KLERK. (*Niais.*)

(Men veronderstelle de Voordragt te geschieden te Amsterdam.)

DE VOORTREFFELIJKHEID
VAN HET
HOLLANDSCHE SPRAAKVERMOGEN.
TOONEELMATIGE VOORDRAGT.

---

*Het Tooneel verbeeldt eene gewoon gemeubeleerde kamer in een Logement, ingerigt tot een kantoor, met eene groote schrijftafel, op welke men eene menigte geopende brieven ziet liggen, benevens een groot open-
geslagen register; voorts schrijftuig enz. In een' hoek der kamer staat eene maat, bij het opnemen van signalementen gebruikt wordende.*

EERSTE TOONEEL.

EEN KLERK, *alléén, aan de schrijftafel zittende.*

Mijne arme duizend gulden! . . . Wie drommel bragt het mijn' Peetoom toch in het hoofd,

om mij in dit verwenschte Etablissement te plakken! — Daar plaatst hij in het Handelsblad: «Duizend Gulden belooning voor dongeuen, « die een knap jong mensch, genoegzaam met « alle talen bekend, een goed bestaan van Vjef « honderd Gulden 'sjaars kan bezorgen.» — En zie, wat gebeurt er? — Mijn tegenwoordige Patroon dient zich aan als Directeur van een Etablissement, om, in gemeenschap met soortgelijke Etablissements in de Hoofdsteden van Frankrijk, Duitschland en Engeland engagementen aan Acteurs, Actrices, enz. te bezorgen, en stelt voor, om mij als eersten kantoorbiedende in zijne dienst te nemen tegen Tien gulden per Week. — Mijn peetoom, een goed man, maar bij wien het, onder ons gezegd, niet diep zit, neemt het, zonder ergens verder naar te informeren, aan, sluit een contract voor twintig jaren, en betaalt maar dadelijk de Duizend Gulden! — Terstond daarop gaat hij op reis naar Duitschland om zaken, zoo hij zeide, en wie weet, of hij ooit terug keert, — en dan mijne duizend gulden! . . . Daar zit ik nu als eerste kantoorbiedende, maar wanneer de tweede komen zal, dat heeft mijn patroon mij

niet gezegd. — (*De verstrooide brieven bijeen leggende.*) Welk een aantal aanvragen! Vervolgen wij ons werk. (*Hij opent zijn register, neemt een' brief, doorloopt denzelven mompelende, en zegt:*) Om geplaatst te worden als *second financier*, liefst te Parijs. (*Hij schrijft eenige woorden, terwijl er geklopt wordt, en roept:*) binnen!

TWEEDE TOONEEL.

DE KLERK ; EEN ENGELSCHMAN.

DE ENGELSCHMAN.

Undoubtedly I have the honour to speak with the Director of the Establishment?

DE KL.

De Directeur, zegt gij, mijnheer? Neen, die is op reis.

DE ENG.

You speak English, Sir?

DE KL.

O Yes! een beetje. Ik versta U wel, maar ik kan you not goed antwoorden.

DE ENG.

Very well, Sir! Besides I understand

a little Dutch and so we may help each other.

DE KL.

Mag ik dan weten, met wien ik de eer heb te spreken?

DE ENG.

I am called: Jasper Mount of Peace.

DE KL.

En wat is nu uw verlangen?

DE ENG.

That you note me down as Artist to get an employment at Coventgarden Theater in London. — You understand me?

DE KL.

Ja, ja, dan moest ik geen Engelsch kennen! Gij zoekt eene plaats aan het Theater van Coventgarden, te Londen. (*Hij schrijft in zijn register.*) Tot welk emplooi?

DE ENG.

First parts.

DE KL.

Ei, ei, voor de eerste rollen! Uwe geboorte plaats?

DE ENG.

Amsterdam.

DE KL.

En Uw ouderdom?

DE ENG.

Sixty Years!

DE KL.

Zestig jaren; dat is een hooge ouderdom
voor de eerste partijen.

DE ENG.

*As you think; but may I give you a small
proof of my talents?*

DE KL.

Of ik iets van U wil hooren? Wel ja, als
't U belieft; maar laat ik U eerst de maat
nemen en uw signalement noteren. (*Zulks
geschiedt.*)

DE ENG.

*Well! do but hear any lines of the soli-
loquy of Shakespeare's Hamlet.*

To be or not to be etc.

(ZIE BIJLAGE No. 1.)

DE KL., *hem invallende.*

Ik dank U, mijnheer! ik dank U! zoo ver
ben ik het Engelsch niet magtig; dat is wat
te hoog voor mij; ik dank U wel, en maak U

mijn komplement. Ik zal tot uw' lofalles aantekenen.

DE ENG.

You will oblige me; but what am I owing to you now?

DE KL.

Wat gij schuldig zijt? Drie gulden!

DE ENG.

Three guilders? Here they are; and now I am your servant:

(De klerk laat hem de kamer uit en roept naar buiten:) geleid mijnheer!

DERDE TOONEEL.

DE KLERK, *alleen; hij zet zich weder aan zijne schrijfstafel.*

Nu, nu; zoo veel als ik er van verstaan kon, was het niet slecht; 't is maar jammer: mijn vader wilde, dat ik alle talen leeren zoude, en nu weet ik van elke wat en ken er geene goed. *(Hij neemt weder een' brief, en leest:)*
« Jean Pantouffe, né à Bruges, âgé de 46 ans; comme Père noble.» Zonder engage-

ment in den Haag. (*Hij neemt een' anderen brief.*) « Om geplaatst te worden als *Jeune « première et les in . . . gé . . . nui . . . tés?* » dit laatste versta ik niet. . . . « *Jeanne Mousse- « line, âgée de achttien jaren; libre à Bois « le Duc.* » (*Er wordt geklopt.*) Binnen!

VIERDE TOONEEL.

DE KLERK; EEN DUITSCHER, *verminkt op eene kruik.*

DE DUITSCHER.

Gehorsamer Diener! Habe ich die Ehre mit dem Herrn Director zu sprechen?

DE KL.

Neen, mijnheer, ik ben slechts zijn bediende.

DE DR.

Ich wollte mich gerne einschreiben lassen, weil ich mich jetzt ausser Engagement befinde.

DE KL. *hem met verwondering beschouwende.*

Wat! Gij, mijnheer, wilt U laten inschrijven? . . . Gij?

DE DR.

Ja doch, und warum denn nicht?

DE KL.

Wel, ik moet U zeggen, dat dit mij verwondert, en ik zou haast twijfelen, of mijnheer hier teregt is.

DE DR.

Bin ich denn nicht hier bei dem Herrn Director des Etablissements?

DE KL.

Ja wel, mijnheer; maar . . . .

DE DR.

Was fehlt Ihnen denn doch? Wo her die Bestürzung?

DE KL.

Ik zeg U andermaal, dat ik mijne verbazing niet verbergen kan. Gij, in dezen toestand voor het tooneel geschikt?

DE DR.

Ja doch, und selbst unentbehrlich für das Theater.

DE KL., *ter zijde.*

Veelligt wel voor de rollen der verminkten, (luid) En voor welk Emplooi, als 't U beliest.

DE DR.

Für alle.

DE KL.

Houdt gij mij voor den gek?

DE DR.

Ik bin zu allem brauchbar: für alte und junge Partien; für Männer- und Weiberrollen; für Trauer- und Lustspiele; weniger aber für die Opern; für . . . .

DE KL. *ter zijde.*

Ik geloof waarachtig, dat het den vent in den bol scheelt. (*luid*) Nog eens, mijnheer, ik sta hier niet voor uyt' zot, en ik verzoek U, maar dadelijk heen te gaan.

DE DR.

Halt, halt, junger Mensch! Ereifern Sie sich doch nicht so; ich bin ganz kaltblütig, wie Sie sehen.

DE KL.

De duivel mag hier koel blijven . . . . Pak U maar voort, of ik roep de knechts uit het Logement.

DE DR.

Das werden Sie bleiben lassen und ich gehe für den Augenblick noch nicht von dannen.

DE KL. *gaat naar de deur en roept:*

Christiaan! Willem!

DE DR.

Halt! Nur noch einen Augenblick. Setzen Sie

sich nur, ich werde Sie überzeugen, dass ich und meine Collegen die nutzbarsten Sujetten für das Theater sind.

DE KL.

Begint gij weer.

DE DR.

Noch einmal, ich werde Sie überzeugen! Was würde, zum Beispiel, ein Theater seyn ohne Souffleur?

DE KL.

Ha; zoo! Maar, mijnheer! waarom hebt gij dit niet dadelijk gezegd? waarom mij vooraf in toorn te ontsteken, zoodat ik nog heef?

DE DR.

Das ist nicht meine, sondern Ihre eigene Schuld.

DE KL.

Kort en goed; gij wilt U dus laten inschrijven voor een Duitsch Tooneel?

DE DR.

Wer sagt denn eben für ein Deutsches Theater? Es ist mir gleich viel für ein Deutsches, Französisches, Englisches oder Holländisches Theater.

DE KL.

Hoe moet ik dit nu weder verstaan?

DE DR.

Ich werde Sie hernach überzeugen.

DE KL.

Uw naam alzoo, uw ouderdom en uwe geboorteplaats?

DE DR.

Dies alles habe ich Ihnen schon gesagt.

DE KL.

Maar, mijnheer! . . .

DE DR.

Ich werde Sie überzeugen; haben sie nur Geduld! Allein wollen Sie es noch einmal hören? Ich heisse Caspar Friedenber; Sechzig Jahre alt; gebürtig aus Amsterdam.

DE KL.

Ook al van Amsterdam! Zonderling! . . .
Hoe zal ik dit begrijpen! En uw voormalig-
beroep?

DE DR.

*In meinen früheren Jahren war ich Schau-
spieler; allein ich habe vom Theater Abschied
nehmen müssen, weil ich das Bein zerbrach.*

DE KL.

Uw been brak? . . . op het Tooneel?

DE DR.

Ja; ich schwebte auf einem Wagen in der Luft; verstehen Sie?

DE KL.

Ja, ja; gij zweefdet op een' wagen in de lucht.

DE DR.

Und fiel zur unrechten Zeit, und . . . .

DE KL.

In welk stuk dan toch?

DE DR.

In dem Falle Faëtons.

DE KL.

Dus was dit dan uw Emplooi?

DE DR.

Um das Bein zu brechen, meinen Sie? Pots Tausend, Mein Herr! . . . .

DE KL.

Nu wordt maar niet kwaad; zoo was het niet gemeend.

DE DR.

Nun, das begreife ich schon. Nein, ich hatte eigentlich kein bestimmtes Emploi. Ich spielte von allem; in Trauer- und Lustspielen;

den Henker und seine Grossmutter! Ich will Ihnen aber, wenn Sie sich die Mühe geben wollen, mich zu hören, wohl eine kleine Probe geben von meinem früheren Talent.

DE KL.

Dat zal mij aangenaam zijn.

DE DR.

Kennen sie das Gedicht von Pfeffel: Die Türkische Tabakspfeife?

DE KL.

De Turksche Pijp van *Pfeffel*? neen, mijnheer!

DE DR.

Stellen Sie sich denn vor: Ein alter Krieger sitzt in einem Walde an einem Baume; ver- stehen Sie?

DE KL.

Ja wel; een oude krügsman zit in een Bosch onder een' boom.

DE DR.

Und raucht aus einer Türkischen Pfeife. Ein junger Mensch will an ihm vorübergehen, bleibt aber stehen, schaut ihn an. Begreifen Sie?

DE KL.

Ja, hij rookt uit eene Turksche Pijp, en

een jong mensch wil voorbij gaan, maar blijft stil staan.

DE DR.

Schaut ihn an und sagt:

« Gott grüss' euch, Alter, cuz.

(ZIE BIJLAGE No. 2.)

(Na het vers gereciteerd te hebben, zegt hij:)

Nun, lieber Herr! werden Sie mich entschuldigen, dass ich Sie so lange von Ihrer Arbeit abgehalten habe, und ich will mich Ihnen empfehlen. Gehorsamer Diener! (Hij wil gaan.)

DE KL.

« Hé, mijnheer! Dat gaat hier zoo niet, daar zou mijn patroon wel neen tegen zeggen. Verstaat gij het versje wel, dat men soms in de herbergen aantreft:

» Bedenk, voor dat gij buiten treedt,

» Of gij veelligt ook iets vergeet."

verstaat gij dat?

DE DR.

Ja doch.

DE KL.

Daaraan zou ik sterk twijfelen. Wat wil het dan in 't Duitsch zeggen?

DE DR., *zich bezinnende.*

» Bevor du ausgetreten bist,

» Besinne, ob du nichts vergisst »

DE KL.

Alzoo vergeet gij . . . .

DE DR.

Was denn?

DE KL.

Te betalen.

DE DR.

Zu bezahlen?

DE KL.

Ja, mijnheer; deze aangifte kost drie gulden.

DE DR.

Donner-Wetter! das ist viel! Nun, da sind drei gulden; allein sorgen Sie nun auch, dass ich bald eine Stelle bekomme.

DE KL.

Wees daarvan verzekerd.

DE DR.

So leben Sie wohl! (Hij vertrekt.)

VIJFDE TOONEEL.

DE KLERK, *alléén.*

Zie zoo! Als dat zoo voort gaat, dan maakt

mijn patroon een' goeden dag. Drie en drie zijn zes gulden, in den tijd van een half uur, dat kan gaan. (*Hij zet zich neder, om zijn werk te vervolgen.*) Laat ons zien, wat deze brief inhoudt. — « JACQUES, *Coëffeur à la mode.*» Een kapper! . . . . Nu ja, die behoort immers ook aan het Tooneel, zoo wel als een souffleur. (*Hij leest:*) « Mijneheer! Ik neem de vrijheid, mij bij U te adresseren, om mij aan te geven, zoo er eenige *vacature* mogt komen, als kapper, zoo mogelijk bij een der vaste Hollandsche Tooneelen. Ik heb, sedert tien jaren, met onderscheidene *ambulante* gezelschappen rondgereisd en alzoo gelegenheid gehad, mij tevens in de Tooneel-speelkunst te oefenen, en heb ook wezenlijk verscheidene rollen vervuld. Om U eenige op te noemen: de *Figaro*, in den *Barbier van Seville*; *Spornveld*, in den *Snijder en zijn Zoon*; en vooral, *Brillant*, in het *Huwelijk van den Capucijn*, waarin ik, zoo als gij wel begrijpen kunt, *brilleerde*. — Voorts *Vetlasoepe* in *Don Quichot*, enz. enz. Ik ben vijf en twintig jaren oud, en, zoo als men mij zegt, van eene goede gestalte en

« voorkomen. Ik heb de eer te zijn, enz.»
 (Er wordt andermaal geklopt — hij roept:)
 binnen!

ZESDE TOONEEL:

DE KLERK; EEN FRANSCHMAN.

DE FR.

*Permettez-moi; vous êtes Mr. le Directeur
 de l'Établissement?*

DE KL.

Non, monsieur!

DE FR.

Oh, vous parlez Français?

DE KL.

*Oui, monsieur! Je suis été sur un Ecole
 Français; mon père voulait avoir que j'ap-
 prends toute langues.*

DE FR., *glimlagchende.*

*Je comprends parfaitement! . . . . Mais
 parlez plutôt votre langue mère.*

DE KL.

Mon langue merde? . . . . dat versta ik niet.

DE FR.

Fi donc! (ter zijde) l'Imbécile! Il ne sait

ce qu'il dit. (luid) Je dis votre langue maternelle; uwe moedere sprake. Ik kenne jou welle verstan; ikke wone twie jare in den Aake; ikke bin keplase an de Tooneele.

DE KL.

Ik versta U; gij zijt aan 't Haagsche Tooneel geplaatst.

DE FR.

Oui; maar wie zijtte kij dan?

DE KL.

Ik ben de eerste bediende bij het Etablissement.

DE FR.

War is uwe eere?

DE KL.

Mijn patroon is uit de stad; maar *ik* neem de zaken waar; zeg mij maar, wat er van uwe dienst is?

DE FR.

Ikke bin akkurate iere in de statte, en dar ikke een andre *Engagement* zoeke, *s'il pourrait à Lyon, Marseille, Bordeaux*, wou ikke mij late einskrif.

DE KL.

Ha, zoo l zeg mij dan maar uw' naam.

DE FR.

Gaspard Mont-de-Paix.

Ouderdom?

DE KL.

Zestik Jare.

DE FR.

Geboorteplaats?

DE KL.

Amestredamme.

DE FR.

DE KL., *verbaasd.*

Hoe nu!

DE FR.

Skrijfe jÿ mare . . . .

DE KL.

Emplooi?

DE FR.

Premier Basse-taille et père noble dans la Comédie.

DE KL. *teekent zijn signalement aan,
en zegt, ter zijde.*

Zonderling! alles gelijk aan dat van den Engelschman, maar zoo dik niet van buik. Stel U nu onder de maat. (*ter zijde*) Waarachtig! even groot ook: Één el, Zes palm, Elf streep.

DE FR.

Komme jou patronç spoedik terugke?

DE KL.

Dat weet ik niet; hij kan alle oogenblikken terug zijn.

DE FR.

Zekke reis! Ikke mot morken i avond iere, au Théâtre Français, eene kleine rolle speel. Wille jÿ mij perniteer, dat ikke iere een Dikstukke répeteer, dat ik mot reciteer. Jÿ kanne dan met een oore, en zekke mij, hof et jou bevalle, en as ette jou te lank dure, motte jÿ me zekke, dan skaai ik uitte; ette is eene *touchante poëme de Mr. Giraud*; zoo datte jÿ maar zekke motte of ikke zel verfolke of niette, as ik hebbe keresiteert *le premier chant, qui contient: le départ d'un petit Savoyard et le Congé de sa vieille mère*; maar jÿ motte mij niet ankijk en je ooke dikke doene *pour l'illusion*. Jÿ wete, wat dat isse: *Illusion*?

DE KL.

Ja wel, dat is . . . . *Illusion!* . . . . *Illusion!*

DE FR.

Wakke, ik zel hopzoeke in mijn *Dictionnaire portatif*. (Hij haalt hetzelfde uit zijn zak.) *Voilà mon petit bijou! Attendez: Il . . . Il . . . Illusion, f. — oui! Be . . . goo . . .*

goo... che (*oh, ce fatal: g.*) begoocheling!...
Wete jĳ nou, wat dat isse: begoocheling?

DE KL.

Ja wel, dat komt van goochelen, met de
Kaart en de Bekers.

DE FR.

Late mij nou bekane; niette ankĳke, de
ooke dikke. (*Hĳ reciteert.*)

« *Pauvre petit, pars pour la France,*

« *Que te sert mon amour etc.*

(ZIE BIJLAGE No. 3.)

(*Na het reciteren van dit stuk, wendt
de Franschman zich tot de toeschou-
wers, en zegt:)*

En hiermede dan, Mĳnheeren! begint de rol
van den HOLLANDER, (*Hĳ trekt een opperkleed
uit*) die een einde aan deze komedie zal ma-
ken, en die zĳn oogmerk bereikt heeft, met
U, zoo hĳ vertrouwt, te hebben bewezen, dat
allĳen den Hollander het natuurlijk vermogen
mag toegekend worden, om in dezer voege
ten Tooneele te verschĳnen. — De ontknooping
is wel niet zeer verrassend, maar men is be-
gonnen en men moet eindigen. (*Tegen den
klerk.*) Wat U betreft, mĳnheer! Ik geloof
niet, dat uw Patroon ooit te regt zal komen, en

uwe duizend gulden geeclipseerd zijn; maar weet gij wat? ik neem U in *mijne* dienst. Wij kunnen te zamen deze komedie nog dikwerf spelen, en wanneer gij dit aanneemt, dan zijn de zes gulden van den Engelschman en den Duitscher voor U. — Maar het zoude onbillijk zijn, dat ik, voor dat wij geheellijk eindigden, ook niet aan mijne Landgenooten, die met de vreemde talen onbekend zijn, eene kleine proeve in mijne moedertaal gaf; waartoe ik dan ook de gunstige toegevendheid van het geëerde Publiek verwacht. Het stuk dat ik gekozen heb, om voor te dragen, is:

(Hier noemt de spreker den titel van een, hetzij Tragisch of Komisch onderwerp, dat hij naar gelang van het aanwezige Publiek, zal geschikt oordeelen.)

EINDE.

NB. De Bijlage No 4, is meer tot bladvulling dan wel tot het gebruik in deze, geplaatst, uit hoofde dat deze Romance reeds in het Hoogduitsch is gereciteerd geworden.

BIJLAGE N°. 1.

To be — or not to be — that is the question,
Whether 'tis nobler in the mind to suffer
The slings and arrows of outrageous fortune;
Or to take arms against a sea of troubles,
And, by opposing, end them? — To die — to sleep —
No more? — and, by a sleep, to say we end
The heart-ach and the thousand natural shocks
That flesh is heir to — 't is a consummation
Devoutly to be wish'd. To die — to sleep —
To sleep — perchance to dream — ay there's the rub
For, in that sleep of death, what dreams may come,
When we have shuffled of this mortal coil,
Must give us pause. — There 's the respect,
That makes calamity of so long life:
For, who would bear the whips and scorns of time —
Th'oppressor's wrong, the proud man's contumely,
The pang of despis'd love, the law's delay,
The insolence of office, and the spurn's

That patient merit of the unworthy takes —
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin! Who would fardels bear,
 To groan and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death
 (That undiscover'd contry, from whose bourn
 No traveller returns) puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have,
 Than fly to others that we know not of?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sickly'd o'er with the pale cast of thought,
 And enterprises of great pith and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And lose the name of action.

BIJLAGE N°. 2.

«Gott grüss' euch, Alter! schmeckt das Pfeifchen?
«Zeigt her? . . . Ein Blumentopf
«Von rothem Thon mit goldnem Reifchen,
«Was wollt ihr für den Kopf?» —

Nein, Herr! den Kopf kan ich nicht lassen,
Er kömmt vom bravsten Mann,
Der ihn, Gott weiss es, einem Bassen
Bei Belgrad' abgewann.

Da, Herr! da gab es rechte Beute:
Es lebe Prinz Eugen!
Wie Grummet sah man unsre Leute
Der Türken Glieder mäh'n.

«Ein andermal von euren Thaten,
 «Hier, Alter! seyde kein Tropf;
 «Nehmt diesen doppelten Dukaten
 «Für euren Pfeifenkopf!»

Ich bin ein armer Kerl und lebe
 Von meinem Gnadensold;
 Doch diesen Kopf — nein, Herr, den gebe
 Ich nicht um alles Gold.

Hört nur: einst jagten wir Husaren
 Den Feind nach Herzenslust;
 Da schoss ein Hund von Janitscharen
 Dem Hauptmann in die Brust.

Ich hob ihn flugs auf meinen Schimmel,
 (Er hätt' es auch gethan)
 Und führt' ihn sanft aus dem Getümmel
 Zu einem Edelmann.

Ich pflegte sein; vor seinem Ende
 Reichet' er mir all' sein Geld
 Und diesen Kopf, drückt mir die Hände
 Und blieb im Tod noch Held.

Das Geld mußt du dem Wirthe schenken,
 Der dreimal Plünderung litt,
 So dacht ich, und, zum Angedenken,
 Nahm ich die Pfeife mit.

Ich trug auf allen meinen Zügen,
 Sie, wie ein Heiligthum,
 Wir mochten weichen oder siegen,
 Im Stiefel mit herum.

Bei Prag verlor ich auf der Streife
 Das Bein durch einen Schuss;
 Da griff ich erst nach meiner Pfeife
 Und dann nach meinem Fuss.

«Du rührst mich, Alter! bis zu Zähnen;
 «O, sagt, wie hiess der Mann,
 «Damit auch mein Herz ihn verehren
 «Und ihn beneiden kann.»

Man hiess ihn nur den tapfern Walter;
 Dort liegt sein Guth am Rhein. —
 «Das war mein Vater, lieber Alter!
 «Und jenes Gut ist mein.»

«Kommt, Freund! Ihr sollt bei mir nun leben,
 «Vergesset eure Noth
 «Und trinkt mit mir von Walters Reben,
 «Und ess't von Walters Brod.»

Nun Topp! Ihr seyd sein wackrer Erbe;
 Ich ziehe morgen ein,
 Und euer Dank soll, wenn ich sterbe,
 Die *Türken-Pfeife* seijn.

BIJLAGE N°. 3.

LE PETIT SAVOYARD.

Premier chant. — SON DÉPART.

Pauvre petit, pars pour la France.
Que te sert mon amour? je ne possède rien.
On vit heureux, ailleurs; ici, dans la souffrance :
Pars, mon enfant, c'est pour ton bien.

Tant que mon lait put te suffire,
Tant qu'un travail utile à mes bras fut permis,
Heureuse et délassée en te voyant sourire,
Jamais on n'eût osé me dire :
Renonce aux baisers de ton fils.

Mais je suis vieille; on perd sa force avec la joie.
Triste, malade — où recourir ici?
Où mendier pour toi? chez des pauvres aussi!
Laisse ta pauvre mère, enfant de la Savoie;
Va, mon enfant, où Dieu t'envoie.

Mais, si loin que tu sois, pense au foyer absent;
 Avant de le quitter, viens, qu'il nous réunisse.
 Une mère bénit son fils en l'embrassant :
 Mon fils que le ciel te bénisse.

Vois-tu ce grand chêne, là-bas ?
 Je pourrai jusque-là t'accompagner, j'espère.
 Quatre ans déjà passés, j'y conduisis ton père ;
 Mais lui, mon fils, ne revint pas.

Encor s'il était là pour guider ton enfance,
 Il m'en coûterait moins de t'éloigner de moi ;
 Mais tu n'as pas dix ans, et tu pars sans défense...
 Que je vais prier Dieu pour toi!...

Que feras-tu mon fils, si Dieu ne te seconde ?
 Seul, parmi les méchants (car il en est au monde),
 Sans ta mère, du moins, pour t'apprendre à souffrir..
 Oh ! que n'aj-je du pain, mon fils, pour te nourrir!..

Mais Dieu le veut ainsi : nous devons nous soumettre :
 Ne pleure pas en me quittant ;
 Porte au seuil des palais un visage content,
 Parfois mon souvenir t'affligera peut-être.....
 Pour distraire le riche il faut chanter pourtant.

Chante, tant que la vie est pour toi moins amère ;
 Enfant, prends ta marmotte et ton léger trousseau ;
 Répète, en cheminant, les chansons de ta mère,
 Quand ta mère chantait autour de ton berceau.

Si ma force première encor m'était donnée,
 J'irais, te conduisant moi-même par la main ;
 Mais je n'atteindrais pas la troisième journée ;
 Il faudrait me laisser bientôt sur ton chemin ;
 Et moi je veux mourir aux lieux où je suis née.

Maintenant de ta mère entends le dernier vocu :
 Souviens-toi, si tu veux que Dieu ne t'abandonne,
 Que le seul bien du pauvre est le peu qu'on lui donne.
 Prie, et demande au riche : il donne au nom de Dieu.
 Ton père le disait ; sois plus heureux : adieu.

Mais le soleil tombait des montagnes prochaines,
 Et la mère avait dit : il faut nous séparer ;
 Et l'enfant s'en allait à travers les grands chênes,
 Se tournant quelquefois et n'osant pas pleurer.

DEUXIÈME CHANT.

LE SÉJOUR A PARIS.

« J'ai faim : vous qui passez , daignez me secourir.

Voyez , la neige tombe , et la terre est glacée.

J'ai froid ; le vent se lève , et l'heure est avancée ,

Et je n'ai rien pour me couvrir.

« Tandis qu'en vos palais tout flatte votre envie,

A genoux sur le seuil , j'y pleure bien souvent.

Donnez : peu me suffit ; je ne suis qu'un enfant ,

Un petit sou me rend la vie.

« On m'a dit qu'à Paris je trouverais du pain ;

Plusieurs ont raconté , dans nos forêts lointaines ,

Qu'ici , le riche aidait le pauvre dans ses peines ,

Et bien ! moi , je suis pauvre et je vous tends la main.

« Faites moi gagner mon salaire :

Où me faut-il courir ? Dites , j'y volerai.

Ma voix tremble de froid ; eh bien ! je chanterai ,

Si mes chansons peuvent vous plaire :

« Il ne m'écoute pas , il fuit ;

Il court dans une fête (et j'en entends le bruit) ,

Finir son heureuse journée ,

Et moi , je vais chercher , pour y passer la nuit ,

Cette guérite abandonnée.

«Au foyer paternel quand pourrai-je m'asseoir ?

Rendez-moi ma pauvre chaumière,
Le laitage durci qu'on partageait le soir,
Et, quand la nuit tombait, l'heure de la prière
Qui ne s'achevait pas sans laisser quelque espoir.

«Ma mère, tu m'as dit, quand j'ai fui ta demeure :
Pars, grandis et prospère, et reviens près de moi....
Hélas ! et, tout petit, faudra-t-il que je meure,
Sans avoir rien gagné pour toi.

«Non, l'on ne meurt pas à mon âge :
Quelque chose me dit de reprendre courage ....
Eh ! que sert d'espérer ? Que puis-je attendre enfin ?
J'avais une marmotte ; elle est morte de faim.»

Et, faible, sur la terre il reposait sa tête ;
Et la neige, en tombant, le couvrait à demi,
Lorsqu'une douce voix, à travers la tempête,
Vint réveiller l'enfant par le froid endormi.

«Qu'il vienne à nous celui qui pleure,
Disait la voix mêlée au murmure des vents ;
L'heure du péril est notre heure :
Les orphelins sont nos enfans.»

Et deux femmes en deuil recueillaient sa misère.
 Lui, docile et confus, se levait à leur voix,
 Il s'étonnait d'abord, mais il vit, dans leurs doigts
 Briller la croix d'argent au bout du long rosaire,
 Et l'enfant les suivit, en se signant deux fois.

~~~~~

TROISIÈME CHANT.

LE RETOUR.

Avec leurs grands sommets, leurs glaces éternelles,
 Par un soleil d'été, que les Alpes sont belles!
 Tout dans leurs frais vallons sert à nous enchanter,
 La verdure, les eaux, les bois, les fleurs nouvelles :
 Heureux qui sur ces bords peut long-tems s'arrêter !
 Heureux qui les revoit, s'il a pu les quitter !

Quel est le voyageur que l'été leur renvoie ?
 Seul, loin dans la vallée, un bâton à la main ?
 C'est un enfant ; il suit le long chemin
 Qui va de France à la Savoie.

Bientôt de la colline il prend l'étroit sentier ;
 Il a mis, ce matin, la bure du Dimanche,
 Et dans son sac de toile blanche
 Est un pain de froment qu'il garde tout entier.

Pourquoi tant se hâter à sa course dernière ?
 C'est que le pauvre enfant veut gravir le côteau,
 Et ne point s'arrêter qu'il n'ait vu son hameau
 Et n'ait reconnu sa chaumière.

Les voilà!... Tels encore qu'il les a vus toujours,
 Ces grands bois, ce ruisseau qui fuit sous ce feuillage!
 Il ne se souvient plus qu'il a marché dix jours ;
 Il est si près de son village !

Tout joyeux il arrive, et regarde.... Mais quoi!
 Personne ne l'attend! sa chaumière est fermée!
 Pourtant du toit aigu sort un peu de fumée.
 Et l'enfant plein de trouble: ouvrez, dit-il, c'est moi.

La porte cède; il entre, et sa mère attendrie,
 Sa mère, qu'un long mal près du foyer retient,
 Se relève à moitié, tend les bras, et s'écrie:
 «N'est-ce pas mon fils qui revient?»

Son fils est dans ses bras, qui pleure et qui l'appelle:
 «Je suis infirme, hélas! Dieu m'afflige, dit-elle,
 Et depuis quelques jours je te l'ai fait savoir,
 Car je ne voulais pas mourir sans te revoir.»

Mais lui : « de votre enfant vous étiez éloignée,
 Le voilà qui revient ; ayez des jours contents ;
 Vivez : je suis grandi , vous serez bien soignée ;
 Nous sommes riches pour long-temps. »

Et les mains de l'enfant, des siennes détachées,
 Jetaient sur ses genoux tout ce qu'il possédait,
 Les trois pièces d'argent dans sa veste cachées,
 Et le pain de froment que pour elle il gardait.

Sa mère l'embrassait et respirait à peine ;
 Et son oeil se fixait, de larmes obscurci,
 Sur un grand crucifix de chêne,
 Suspendu devant elle et par le temps noirci.

« C'est lui, je le savais, que les mères implorent,
 Qui sauve nos enfants du froid et de la faim.
 Nous gardons nos agneaux et nos loups les dévorent ;
 Nos fils s'en vont tout seuls et reviennent enfin. »

« Toi, mon fils, maintenant me seras-tu fidèle ?
 Ta pauvre mère infirme a besoin de secours ;
 Elle mourrait sans toi ! « L'enfant, à ce discours, (d'elle
 Grave, et joignant ses mains, tombe à genoux près
 Disant : « que le bon Dieu vous fasse de long jours ! »

BIJLAGE N°. 4.

DE TURKSCH E TABAKSPIJP.

«Gods zegen, oude! smaakt het pijpje?

«Laat zien . . . wat staat er op? . . . .

«Een bloemenvaas met gouden kransjens!

«Wat wilt gij voor dien kop?»

Neen, Heer! dien kop kan 'k niet verkoopen,

Hij hoorde eens aan een' held,

Die hem een' Bassa heeft ontnomen,

Toen hij dien had geveld.

Ja, dáár viel buit voor ons te rapen,

Lang leve Prins Eugeen!

Als nagras maaiden onze zwaarden

De Turksche honden heen.

«Een andermaal noem' ge uw bedrijven
 «En heldendaden op;
 «Maar zie, neem thans deez twee dukaten,
 «Voor uwen Pijpenkop.» —

Ik ben een oude en arme kerel,
 'k Leef van gering pensioen;
 Maar bied mij vrij al 't goud der aarde,
 Bij God! ik zal 't niet doen.

Hoor slechts! Eens jaagden wij, huzaren,
 Frisch op den vijand los;
 Wanneer mijn hoofdman door een' kegel
 Gewond, viel van zijn ros.

Ik hief hem daadlijk op mijn' schimmel,
 (Hij had zulks ook gedaan)
 En bragt hem, even voor zijn sterven,
 In veilge wijkplaats aan.

'k Verzorgde hem, en voor zijn einde
 Geeft hij mij al zijn geld,
 En dezen kop; drukt mij de handen,
 En stierf als mensch en held.

Dit geld brengt ge aan den armen hospes,
 Die driemaal plundring leê:
 Zoo dacht ik, en tot een gedachtnis,
 Nam ik de pijp slechts meê.

Bij alle togten en gevechten,
 Bleef zij me een heiligdom;
 'k Droeg haar bij 't wijken of verwinnen,
 Steeds in mijn' stavel om.

'k Verloor voor Praag, bij 't hevig strijden,
 Mijn been. 'k Zwom in mijn bloed;
 Maar 't eerst toch naar myn pijp gegrepen,
 En toen naar mijnen voet.

Ge ontroert mij, Oude! een traan ontvalt me ...
 Zeg mij wie was die man,
 Opdat ik hem met u vereeren,
 Ja, hem benijden kan?

Men noemde hem: den dappren Walter;
 Zijn goed ligt aan den Rijn. —
 «Dat was mijn vader, brave grjjsaard!
 «Zijn landgoed is nu 't mijn'»

«Kom, vriend! kom voortaan bij mij wonen,
 «Vergeet uw zorg en nood,
 «En drinkt met mij van Walters wijnstok,
 «En eet van Walters brood.» —

Nu, top! en is mijn eind genaderd,
 Ben ik voor 't sterfuur rijp,
 Dan geef ik uit erkentenis
 U mijne TURKSCHÉ PIP!

C. V.

Naar het Hoogduitsche van
 Pfeffel; zie bijl. No. 2.
